

VESIENHOIDON TOTEUTTAMINEN JOROISTEN ALUEELLA

KOKOUS 1/2020 Joroisten toimintaryhmä, TEAMS 1.7.2020 alkaen klo 9.00

Kokouksen järjestäytyminen

Petri Miettinen Joroisten kunnasta toimi kokouksen puheenjohtajana ja Liisa Muuri sihteerinä.

Kokouksen osanottajat/läsnä:

Petri Miettinen	Joroisten kunta
Risto Salko	Virtasalmi-Joroinen kalatalousalue
Eeva Koivula	ProJoroisselkä ry
Pauli Aholainen	Maanviljelijä
Viljo Savolainen	Virtasalmi-Joroinen kalatalousalue/Kaitaisten osakaskunta
Sirpa Leväinen	Joroisten kunta, maaseututoimi
Teemu Oittinen	Etelä-Savon ELY-keskus
Liisa Muuri	Etelä-Savon ELY-keskus
Pertti Manninen	Etelä-Savon ELY-keskus

Edellisen kokouksen pöytäkirja Hyväksyttiin kokouksen 19.11.2019 pöytäkirja.

Vesienhoidon tilannekatsaus/ ajankohtaiset asiat

Katsastettiin v. 2019-2020 vesienhoidon aikataulua. Kuuleminen vesienhoitosuunnitelmista alkaa alkuperäistä aikataulua kuukautta myöhemmin 1.11.2020, koska koronatilanne on viivästyttänyt toimenpiteiden suunnittelua ja ohjelman laatimista. Toimenpiteiden suunnittelun aikataulua siirrettiin samasta syystä myös kuukaudella eteenpäin, kesäkuun 2020 loppuun. Pohjavesien tilaluokituksesta tiedotettiin ([linkki](#)) tammi-helmikuun vaihteessa.

Toimenpiteet

Pertti Manninen esitteli toimenpideohjelman luonnosta. Toimenpiteiden suunnittelun lähtökohta on, että vesimuodostuma on hyvää huonommassa tilassa tai tilan säilymiseen kohdistuu riski. Hajakuormituksen vesiensuojelukeinoilla ohjataan toimenpiteitä valuma-alueelle, mutta ne suunnitellaan suunnittelualuekohtaisesti, eikä niitä kohdisteta suoraan vesimuodostumaan. Vesistökunnostussektorilla suuren/pienen rehevöityneen järven kunnostustoimenpide on kohdistettu Joroisselkään ja Valvatukseen sekä Rantasalmella Pieneen ja Suureen Raudanveteen. Aluetoimenpiteenä on huomioitu Kaitaisten vesien hoito.

Risto Salko huomautti, että hoitokalastusta tehdään kalatalousalueen toimesta myös Syvänsillä ja Pyhityllä, ja ryhmässä ehdotettiin näiden kohteiden lisäämistä toimenpideohjelmaan.

Eeva Koivula toi esille, että Hyviänsalmen ja Vauhkolanlammen kasvillisuustilanne on puhuttanut, sillä väylä on kasvamassa umpeen. Väylän avaamiseksi tulisi tehdä kunnostushanke ja hakea avustusta. Osakaskunta ottaa asian hoitaakseen. Teemu Oittinen välittää tiedon asiasta kalatalousalueen vesienhoidon yleissuunnitelmaa laativalle konsultille.

Toimenpiteiden toteutuksen edistäminen

Maatalouden vesiensuojelun osalta käytiin läpi kosteikkojen tilannekatsaus edellisen kokouksen pöytäkirjan sekä muun saatavan tiedon pohjalta.

Lamminpohjan kosteikko on valmis.

Torstilan kosteikko Valvatuksen luusuan alueella on osittain valmistunut. Kosteikon pienemmän osan kaivuutyöt on saatu valmiiksi, mutta töitä jatketaan suuremman osan kanssa tulevana talvena, jos olosuhteet sallivat. Työt aloitettiin talvella 2019 ja kosteikosta järjestettiin infotilaisuus maaliskuussa 2019. Valmistuvan kosteikon pinta-ala on suuri, 5 ha.

Kolman ja Valvatuksen välisen Kolmanjoen perkaus/kuivatushankkeeseen on saatu rahoitus ja työt aloitetaan talvella 2020–2021, jos jäätilanne on hyvä ja sallii maastotyöt. Toimenpiteillä ehkäistään tulvariskiä pelto- ja metsäalueille ja pienennetään mm. ravinteiden ja kiintoaineksen kulkeutumista.

Kolmanjoen-Kirkkojoen (laskee Kolmaan) kosteikkohanke on toistaiseksi pysähdyksissä. Resursseja ei paikallisesti riitä kahden hankkeen toteutuksen yhtäaikaiseen hoitamiseen.

Muut esillä olevat kosteikkokohteet:

Papinpuron kosteikkohankkeen osalta ei ole saatu toteuttajaa, mutta hanketta pidetään esillä ja selvitetään toteutusmahdollisuuksia. Maanomistajat ovat periaatteessa myönteisiä toteutukselle, mutta rahoitus puuttuu.

Lentokentänpuron kosteikkohanketta tullaan todennäköisesti toteuttamaan jossain muodossa. Kunta on ostanut lentokentän alueen, mikä edesauttaa toteutusta, kunhan alueelle saadaan sen käytöstä yleissuunnitelma. Ajatuksena on ollut käsitellä kohdetta Joroisten sataman kunnostustöiden yhteyteen. Kunta keskustelee toteutusbudjetista. Alueella esiintyy viitasammakkoa, joka tulee huomioida kosteikon rakentamisessa.

Keskusteltiin Etelä-Savon kosteikkohankkeiden laajamittaisesta toteuttamisesta. Etelä-Savon kosteikkotoimijoiden kesken on pidetty palaveri, ja asiaa pyritään edistämään sen kautta. Toimenpideohjelmaan on asetettu tavoitteeksi kosteikkojen määrän lisääminen (lisää hehtaarit ja kpl-määrät).

Virtavesikunnostukset

Enojen ja Suihkolanjoen osalta virtavesikunnostukset etenevät. Molemmille kohteille on lisäksi suunniteltu talkootöinä tehtäviä kunnostustoimia. Suihkolanjoen osalta näitä ei ole toistaiseksi toteutettu. Molemmille mainituille kohteille ollaan päivittämässä kunnostussuunnitelmia. Viime vuonna aloitettuja talkootöitä on jatkettu Enojoella tänä vuonna.

Saimaan järvitaimen Joroisvirran reitille -kärkihanke on käynnistymässä. Hanke kattaa Joroisvirran Liunan ylä- ja alapuolisten koskien kunnostuksen, vaellusmahdollisuuden avaamisen Vasaralanjoen kautta Maaveteen, Maaveteen laskevien jokien kunnostukset sekä Joroisten Haapaselkään laskevan Kolkonjoen kunnostuksen. Liunan kalatie on kärkihankkeen viimeinen toimenpide. Työryhmään on kaavailtu mm. maakuntaliittoja (Etelä- ja Pohjois-Savo), naapurikuntia (Rantasalmi, Varkaus ja Pieksämäki), matkailutoimijoita sekä Luonnonvarakeskusta. Ennen hanketta varsinaista hanketta käynnistetään valmisteluhanke. WWF on ollut mukana Liunan katselmuksella ja voi olla mahdollinen rahoituskumppani. Pienvesien kunnostusta jatketaan Saimaan jokitalkkari -hankkeessa.

Leader-rahoitusta saanut Visit Joroinen ry:n hanke retkeilureitistön kehittämiseen on käynnistynyt. Hankkeen tavoitteena on suunnitella retkeilyreittejä, rakentaa kevyttä infraa ja tehdä nettisivut.

Vesien luokitusehdotus

Joroisten seudulla järvet ovat pääosin tyypiltään eri kokoisia humusjärviä. Valvatus ja Kolma ovat runsaskalkkisia järviä. Haapaselän ja Sysmän tila on parantunut menetelmällisten muutosten takia (luokitusaineistoa on saatu lisää). Joroisselkä luokituu edelleen tyydyttäväksi tehtyjen tarkennusten ja uudempien aineistojen tarkastelun jälkeen. Valvatuksen tila ei ole parantunut tyydyttävästä, mutta Kolman tila on noussut tyydyttävästä hyväksi. Kaitasissa sijaitsevan Paljon tila on laskenut tyydyttävästä välttävään lähinnä huonon kasviplanktontilanteen vuoksi. Ankeleen tila on laskenut hyvästä tyydyttävään ja Etelä-Virmaan erinomaisesta hyvään. Moni Kyrsyänjärven-Tuusjärven-Sysmäjärven-Syysjärven suunnittelualueen vesimuodostumista on hyvässä tai erinomaisessa tilassa, mutta riskissä heikentyä (ao. taulukko).

Tunnus	Vesimuodostuma	Tyyppi	Ekologinen tila	Riskiarvio
04.172_y01	Pyöningjoki-Karjajoki	Kk	Hyvä	Riskissä
04.172_y02	Palosjoki	Kk	Hyvä	Riskissä
04.251_001	Joroisvirta	Sk	Hyvä	Riskissä
04.253_001	Isojoki	Kt	Hyvä	Riskissä
04.259_001	Suihkolanjoki	Kk	Erinomainen	Riskissä
04.259.1.013_a01	Syvänsi	Vh	Erinomainen	Riskissä
04.253_a01	Vuorijoki	Pt	Hyvä	Riskissä
04.163.1.007_001	Hanhijärvi	MRh	Hyvä	Riskissä
04.167.1.011_001	Tihmas	MRh	Hyvä	Riskissä
04.252.1.019_001	Salmenjärvi	Lv	Hyvä	Riskissä
04.252.1.020_001	Monni	Lv	Hyvä	Riskissä
04.253.1.041_001	Kangasjärvi	MRh	Hyvä	Riskissä
04.173.1.004_001	Tuusjärvi	Kh	Erinomainen	Riskissä
04.253.1.044_001	Iso-Tylönen	MRh	Hyvä	Riskissä
04.255.1.009_001	Pieni-Virmas	Mh	Hyvä	Riskissä
04.164.1.006_001	Lisko	MRh	Hyvä	Riskissä
04.173.1.008_001	Pyhäjärvi	Ph	Erinomainen	Riskissä
04.251.1.005_001	Sysmä	Kh	Hyvä	Riskissä
04.253.1.007_001	Nevajärvi	Mh	Hyvä	Riskissä
04.163.1.001_001	Saarijärvi	Kh	Hyvä	Riskissä
04.164.1.001_001	Lylyjärvi	MRh	Hyvä	Riskissä
04.253.1.024_001	Haapajärvi	MRh	Hyvä	Riskissä
04.255.1.002_001	Pohjois-Virmas	Kh	Hyvä	Riskissä
04.255.1.002_002	Etelä-Virmas	MRh	Hyvä	Riskissä
04.174.1.004_001	Hakojärvi	Vh	Erinomainen	Riskissä
04.175.1.036_001	Souru, Riemiö	Ph	Hyvä	Riskissä
04.179.1.010_001	Suuri-Otikainen	Ph	Hyvä	Riskissä
04.179.1.007_001	Pieni-Otikainen	Ph	Hyvä	Riskissä
04.258.1.005_001	Pieni-Rummukka	Ph	Hyvä	Riskissä
04.177.1.004_001	Murtonen	MVh	Hyvä	Riskissä
04.257.1.023_001	Pyhitty	MVh	Erinomainen	Riskissä

Pohjavesien tila perustuu kemiallisen ja määrällisen tilan sekä heikkenemisriskin arviointiin. Joroisten seudun pohjavesialueet on luokiteltu hyvään määrälliseen ja kemialliseen tilaan.

Vesiensuojelun tehostamisohjelma

Pienten vesistökunnostushankkeiden toteuttamista ja alueellisten vesienhoidon asiantuntijaverkostojen vahvistamiseen on varattu 20 miljoonaa euroa. Hakuja on ollut tähän mennessä kaksi, keväällä ja syksyllä 2019. Seuraava haku käynnistyy syksyllä 2020.

Etelä-Savon ELY-keskus toteuttaa ohjelmaa laadituttamalla vesienhoidon yleissuunnitelmat kullekin maakunnan kalatalousalueelle (ks. kohta kalatalousalueet ja vesienhoito). ESAELY:llä on vastuu myös kaupunkivesien hallinta -teeman koordinoinnista.

Joroisten seudulla on käynnissä kaksi tehostamisohjelmasta rahoitettua hanketta: Vesistöjen kunnostus ja kalakantojen ylläpitävä hoito Virtasalmi-Joroinen- ja Haukiveden kalatalousalueella.

Vuonna 2020 käynnissä olevien hankkeiden tilannekatsaus (avustushaku 2019)

Valvatus: Avustus hankkeelle on myönnetty vesienhoidon sekä vesistö- ja kalataloustoimenpiteiden toteuttamiseen / Eläköön Valvatus ry. Hanke on kolmivuotinen ja hoitokalastus on toteutettu vuoden 2019 osalta syksyllä. Yhdeksän vedon saaliina saatiin 9 300 kg pääosin särkikalaa.

Rantasalmella on kaksi avustuskohdetta: Raudanvedet III -kunnostushanke sekä Vaahersalonlammen lintuvesikunnostushanke. Poistokalastus ja niittotyöt on toteutettu Raudanvedet -hankkeen osalta mutta Vaahersalonlammen hanketta käynnistetään tänä vuonna.

Joroisselän osalta ylläpitokalastus on suunniteltu joka 2. vuosi toteutettavaksi (parillisina). Tänä vuonna on suunniteltu toteutettavaksi seuraava kalastuskierros. Kalastuksen järjestää Virtasalmi-Joroisten kalatalousalue.

Kolmanjoen perkaus/kuivatushanke: hankkeelle on saatu rahoitus maatalouspuolelta (ks. edellä toimenpiteiden edistäminen -kohta) ja toteutusta voidaan aloitella jäätilanteen salliessa talvella 2020-2021.

Kalatalousalueet ja vesienhoito

Teemu Oittinen esitteli Etelä-Savon ELY-keskuksen käynnistämää hanketta vesienhoidon yleissuunnitelmien laatimisesta konsulttivoimin kaikille Etelä-Savon kalatalousalueille (11 kpl). Hankkeeseen on palkattu ELY-keskukseen määräaikaiseksi vesistösuunnittelijaksi Teemu Oittinen. Hanke on osa vesiensuojelun tehostamisohjelman asiantuntijaverkostojen kehittämisteemaa. Kalatalousaluekohtainen vesienhoidon yleissuunnitelma täydentää maakunnassa tehtävää vesienhoidon suunnittelua ja vahvistaa toimenpiteiden toteutumista niillä alueilla, joilla kunnostustarpeet ovat suurimpia. Tavoitteena on osallistaa sidosryhmiä laajasti suunnitelman laatimisprosessiin, jotta lopputuotoksena syntyvät toimenpide-ehdotukset saadaan toteutumaan. Kalatalousalueet ovat suhtautuneet suunnitelmaan myönteisesti, ja sidosryhmätilaisuuksia on järjestetty jo lähes kaikilla alueilla.

Virtasalmi-Joroinen -kalatalousalueen suunnitelman laatijaksi on valittu Eurofins Ahma Oy. Tavoitteena on pintavesien vähintään hyvän ekologisen tilan saavuttaminen tai säilyttäminen. Sidosryhmille on järjestetty keskustelutilaisuus syksyllä. Suunnittelua ohjaa sidosryhmistä koostuva työryhmä. Konsultti on työstänyt alueen perustieto-osan, jota käsiteltiin huhtikuussa ensimmäisessä suunnittelukokouksessa Teamsin avulla. Seuraava tapaaminen pidetään työpajamuotoisena syksyllä.

Kolmas suunnittelukokous pidetään tarpeen vaatiessa. Yleisötilaisuus järjestetään suunnitelman valmistuttua. Ensimmäisessä suunnittelukokouksessa keskusteltiin mm. hoitokalastustarpeesta, metsätalouden konkreettisista toimista ja vesiensuojeluaineistojen käytöstä, maatalouden vapaaehtoisista ja tutkittuun tietoon perustuvista toimenpiteistä sekä virkistyskäytön edistämisestä. Konsultti työstää parhaillaan vesienhoidon tavoitteita ja toimenpiteitä alueella.

Keskusteltiin maatalouden vapaaehtoisista vesiensuojeluhankkeista. Yksittäiset isot tilat ovat toteuttaneet hankkeita. Lounais-Suomessa on käynnissä kipsihanke, joka ei tosin sovellu Etelä-Savon peltomaille. Vesiensuojelun tehostamisohjelmassa on maa- ja metsätalouden vesienhallinnan teema, josta ei ole vielä tullut lisää tietoa. Maatalouden vesiensuojelutoimenpiteitä jarruttaa rahoituksen puute: käynnissä olevan ohjelmakauden rahoitus on loppumassa, ja seuraavan kauden käynnistyminen viivästyy vuoteen 2022–2023. Suunnitelmassa kartoitetaan toimenpiteiden tarvetta ja viedään eteenpäin. Syksyllä on ProJoroisselkä ry:n syyskokous, jonka yhteydessä järjestettävän yleisötilaisuuden voisi mahdollisesti yhdistää kalatalousalueen suunnitelman esittelyyn.

Näkösyvyysseuranta

Kokouksessa esiteltiin yhteenveto v.2012-2019 näkösyvyysseurannan tuloksista Joroisselällä. Yleisesti näkösyvyysseuranta on osoittanut tilan paranemista v. 2012 alkaen mutta parina viime vuotena tilanne on pysynyt suhteellisen saman tasoisena tai osin ollut hieman huonompi kuin aikaisemmin.

Näkösyvyysseurantaa on jatkettu tänä keväänä. Pekka Teittisen tilalle on tullut Anne Raunio. Vesi on ollut selvästi kirkkaampaa parilla havaintopisteellä tänä vuonna kuin viime vuonna. Tuuli, sade ja levätilanne vaikuttavat näkösyvyyteen.

Muut asiat

Joroisvirran kalastuskieltokyltit ovat hävinneet Kuopiontien varrelta ja Kopurinniemenestä. Siltojen yhteyteen pitäisi lisätä myös kyltit. Eeva Koivula välittää tiedot Pertille, joka välittää ne kalatalous-ELY:lle.

Joroinen siirtyy ensi vuoden alusta Pohjois-Savoon. Asian tiimoilta järjestetään ELY-keskusten kesken palaveri. Vesienhoitoryhmien toiminta pitää miettiä ennen siirtoa, sillä osa kalatalousalueesta jää kuitenkin Etelä-Savon puolelle. POS-ELY:ltä Arja Saarelaiselta on tullut viestiä Eevalle (Vaikuta vesiin - kysely, yhteistyökysely). Pyydetään POS-ELY:n edustajia seuraavaan kokoukseen. Keskeneneräisten hankkeiden osalta on selvitettävä, siirtyykö niiden hallinnointi Pohjois-Savoon.

Seuraava kokous

Seuraava kokous järjestetään 14.10.2020 klo 9.30 Joroisten kunnanvirastolla/lentokentällä.

Muistiin kirjoitti Liisa Muuri
Etelä-Savon elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus

Jakelu:

Petri Miettinen Joroisten kunta
Marika Limatius Joroisten kunta
Sirpa Leväinen Joroisten kunta, maaseututoimi
Maija Väänänen Keski-Savon ympäristötoimi
Jani Salomaa Joroisten riistanhoitoyhdistys
Eeva Koivula Pro Joroisselkä- yhdistys

Asko Keski-Petäjä Joroisten pursiseura
Juha Suomalainen Keski-Savon ympäristölautakunta
Risto Salko Virtasalmi-Joroinen kalastalousalue
Viljo Savolainen Kaitaisten osakaskunta/Virtasalmi-Joroinen kalatalousalue
Väinö Partanen Joroisten osakaskunta/Virtasalmi-Joroinen kalatalousalue
Aimo Hukkanen Haapaselän osakaskunta
Olli-Heikki Immonen MTK, Joroisten tuottajayhdistys / henkilön vaihdos?
Marjo Ahola Suomen metsäkeskus
Pauli Aholainen maanviljelijä
Jorma Kopponen Joroisten pursiseura
Pekka Teittinen Pro Joroisselkä- yhdistys
Eero Jäppinen Joroisten osakaskunta
Timo Paunonen Pihlaan osakaskunta
Veikko Kutvonen Pihlaan osakaskunta
Heikki Laitinen Kaitaisten osakaskunta
Arnevi Rautanen Eläköön Valvatus!
Pertti Manninen Etelä-Savon ELY-keskus
Liisa Muuri Etelä-Savon ELY-keskus